

институти. София 1955, 514 стр.), като се оценява положително например очеркът за Л. Каравелов и се изтъкват някои недостатъци в обобщаващите глави, които тълкуват цели направления или течения в българската литература.

Третата част на статията се занимава с дискусията върху периодизацията на българската литература, състояла се през 1956 г. Резюмират се докладите на ди-

скусията и накратко се предава съдържанието на изказванията.

Току що излезе от печат юбилеен сборник за 70-годишнината на проф. Франк Волман, в който са поместени три статии за българската литература и българо-чешките литературни отношения. Тези работи ще бъдат разгледани друг път.

ВЕНЦЕСЛАВА БЕХИНЬОВА

ПСЕВДОНИМИТЕ НА ЕЛИН ПЕЛИН

Досега много малко е направено за разкриване псевдонимите в българската литература. На много от нашите най-големи (да не споменаваме за по-маловажните) писатели голяма част от псевдонимите все още не са разкрити. Така част от творчеството им остава неизвестно още за читателя.

Голям интерес в това отношение представляват псевдонимите на Елин Пелин. В началото на своя творчески път именитият наш писател е развивал извънредно оживена литературна дейност. За един период от около шест-седем години той издава няколко книги: „Разкази“, т. I, 1904 г., „Пепел от цигарите ми“, 1905 г., „От прозореца“, 1906 г., участва в „Сборник на българановците“, 1906 г. (съставен от сътрудниците на хумористичния вестник „Българан“), участва в редактирането на хумористичния вестник „Жило“, 1902 г. (отг. ред. Ст. Барчев), редактира самостоятелно списание „Селска разговорка“, 1902—3 г., сътрудничи и редактира известния хумористичен вестник „Българан“, 1904—9 г. Заедно с Димо Кърчев редактира списание „Слънчоглед“, 1909 и с Иван Пенев — детското списание „Веселушка“, 1908—10 г. Освен това още от по-рано сътрудничи със свои работи в редица други вестници и списания, като: списание „Извор“, ред. Т. Ц. Трифонов, Русе, сп. „Войнишка сбирка“, изд. на тогавашното Военно министерство, сп. „Български преглед“, 1893—1900 г., сп. „Българска сбирка“, 1894—1915 г., ред. С. С. Бобчев, сп. „Учител“, 1893—1914 г., ред. Хр. Максимов, сп. „Летописи“, 1899—1905 год., ред. К. Величков, сп. „Общо дело“, 1900—5, ред. Ян. Сакъзов, сп. „Просвета“, 1901—11 г., ред. Максимов, сп. „Демократически преглед“, 1902—1928 г., ред. Т. Г. Влайков, сп. „Художник“, 1905—9, ред. Ал. Балабанов и С. Радев, сп. „Ново общество“, 1906—8 г., ред. Кр. Станчев, в-к „Български търговски вестник“, изд. Йос. Хербст, (където завежда литературния подлистник) и др. Пак по това време

работи върху повестта „Гераците“, две глави от която излизат в сп. „Ново общество“, г. I, 1906, кн. 1, започва да пише романа „Нечиста сила“ (останал недовършен до края на живота му), който печата в първа редакция в сп. „Слънчоглед“, г. I, 1909, кн. 1, 2 и 3—4 и подготвя за печат „Разкази“, т. II.

През този период в списанията и вестниците, в които печата или които редактира, се появяват често пъти по две-три, а и повече негови работи в един брой. Това може би е налагало да бъдат подписвани с различни имена, а понякога и да бъдат печатани някои работи без подпис. Появата на множество псевдоними се обуславя както от скромността на автора и неудобството да се печатат повече работи в един брой, така и от условията за работа в онова време. Известно е, че изобличителната сила на неговите разкази, фейлетони и стихотворения през този период е най-силна. Предмет на изображение, покрай селото, с неговите класови противоречия и стихен бунт на онеправданите селски маси, са още монарха, министрите, народните представители, буржоазните партии и институти и офицерството, които са потискали всяка прогресивна мисъл и проява. Освен това по онова време Елин Пелин е бил чиновник в Народна библиотека и е съществувала опасност от служебни усложнения. Към така изброените причини трябва да се прибавят още: малката идейна и художествена стойност на някои негови работи, печатани преди всичко във в-к „Българан“ и второ, във връзка със съдържанието той поставя случайни псевдоними, нещо което по-късно забелязваме и при Хр. Смирненски.

Всичко това довежда до употребата на около двадесет псевдонима от страна на Елин Пелин.

Д. И в а н о в. На собственото му име се срещат редица съкращения и варианти, като: Д. И-в, Д. Йотов, М. Йотов, Митьо Йотов, (в които вто-

рото име е собственото име на бащата на писателя Йото Варджията), Мито и Митю.

За първи път псевдонимът Елин-Пелин, с който писателят се утвърди в българската литература, се появява през 1897 г. в списание „Български преглед“, г. IV, кн. 8 под стихотворението „Сълзите ми“, „Елегия“. Постепенно този псевдоним измества останалите. Той е взет от известната народна песен „Елин пелин, зелен пелин...“ и му е допаднал със своята звучност. Той се среща обикновено под по-значителни негови творби. Като варианти и съкращения на Елин-пелин се явяват: Ел.-Пелин, Е. П., Пелинаш.

На страниците на хумористичния вестник „Жило“ се появява за първи път оригиналният псевдоним Чер-че-мер и неговото съкращение Ч.-ч.

В първите години на нашия век Елин Пелин търпи известно благотворно влияние от страна на Максим Горки. По това време се появява съдържателният псевдоним Горка-горчица. Може да се предполага влияние на Горки при подбора специално на този псевдоним, както и при някои други.

В началото на петата годишнина на вестник „Българан“ Елин Пелин става негов редактор заедно с Ал. Божинов и започва да сътрудничи с още повече свои творби. Така в броеве 1 и 2 намираме по четири негови работи. Може би затова се появяват и нови псевдоними, някои употребени само по веднъж. Такива са: Иван Коприван, с който е подписан разказът „Ракийката на Пижо и Пендо“, бр. 3, препечатан по-късно с известни поправки в сборника „Пижо и Пендо“, София, 1917 г., под заглавие „Три силуета на Горубленския път“; И. — под разказа „Ветаро“, бр. 11, който псевдоним вероятно е във връзка със собственото му име Иванов или с Иван Коприван; П., с който е подписан разказът „Гелева сърднѝ“, бр. 19 и стихотворението „Добре дошли“, бр. 1 и е вероятно съкращение на Пелин или Пелинаш.

В брой 16 от същата годишнина на вестник „Българан“ е печатан разказът „Маски“, който е преработка на разказа „Маска. Мечти през сирница“, „Българан“, г. I, бр. 5 (подписан с „Пелинаш“). „Маски“ по отношение на остротата на изобличението отстъпва на „Маска“, но е с по-големи художествени достойнства. Той е подписан с псевдонима Профе-

сор Карнавал — в тясна връзка със съдържанието на разказа.

В „Българан“, г. I, бр. 13 намираме друг псевдоним, употребен пак във връзка със съдържанието на подписаната творба, именно Поручик. С него е подписано стихотворението „Офицерско стихотворение“, твърде слабо по форма, но изпълнено с убийствена ирония по отношение на тогавашното офицерство. Може да се предполага, че съзнателно е написано толкова слабо, за да оправдае подписа си. Това стихотворение намираме препечатано с малки поправки в сборника „Пепел от цигарите ми“, 1905 г.

В редактираното от Елин Пелин и Д. Кьорчев сп. „Слънчоглед“ се явява още един нов псевдоним, с който е подписал известните си разкази: „Моите приятели от Върбови ливади“ („Моите приятели“), год. I, кн. 1. и първия разказ от сборника „Под манастирската лоза“ „Отец Сисой“, година първа, кн. 5. Това е псевдонима Пан, избран неизвестно по какви съображения.

Към тези установени негови псевдоними могат да се прибавят още и „Иритан от Парнас поет“, с който е подписан фейлетона „Двете батареи“, „Българан“, год. III, бр. 91 и „Пострадавши“ — под стихотворението „Едно женско сърце“, „Българан“, г. V, бр. 5. За тях с голяма вероятност може да се твърди, че са псевдоними на Елин Пелин, с оглед на съдържанието и стила на подписаните работи.

Заслужава да се отбележи съдържателността на повечето псевдоними на Елин Пелин. В тях се крие известна „горчивина“, която е обикновено във връзка със съдържанието на подписаните творби. Например: Горка-горчица, Елин-пелин, Пелинаш, Иван Коприван и др.

Интересно е също така, че той подбира псевдоними, във втората част на които се съдържа звуково първата, като Елин-пелин, Чер-че-мер, Иван Коприван и Горка-горчица.

Употребата на множество псевдоними не е характерно само за Елин Пелин. Той не е изключение. Много наши писатели от онова време, а и от по-късно, също тъй си служат с много литературни имена. Разкриването на тези псевдоними днес е дълг на нашата литературна история.

АЛЕКСАНДЪР ВЪЛЧЕВ
ПЕТКО ДИМИТРОВ

Редакционен комитет:

ПАНТЕЛЕЙ ЗАРЕВ — главен редактор

АТАНАС НАТЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, ГЕОРГИ ЦАНЕВ, ЕМИЛ ГЕОРГИЕВ, ЛЮДМИЛ СТОЯНОВ,
ПЕТЪР ДИНЕКОВ, СТОЯН КАРОЛЕВ, ТОДОР ПАВЛОВ

Редактор-секретар — Христо Йорданов